

กฎแห่งกรรม
เล่มที่ 6 ภาค กฎแห่งกรรม

เรื่อง จิตดับแล้วไปไหน

โดย พระนรินทร์ สุภากาโร

วัดอัมพวัน จ.สิงห์บุรี
หลวงพ่ोजรัญ จิตรมุนี

คณะผู้จัดทำ <http://www.jarun.org/contact-webmaster.html>
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เล่มนี้จัดทำเพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทานเพื่ออุทิศส่วนกุศล
ให้แก่ บรรพบุรุษ บิดา มารดา ญาติสนิท มิตรสหาย
ผู้มีพระคุณ ครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ เจ้ากรรมนายเวรทุกภพ ทุกชาติ

จิตดับแล้วไปไหน พระนรินทร์ สุภาภาโร

อาตมาได้มีโอกาสสนทนากับ **แม่ชีสมคิด มาลีหอม** หัวหน้าแม่ชีไทยวัดอัมพวัน ถึงเรื่องประสบการณ์จากการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐาน แม่ชีได้กรุณาเล่าให้ฟังบางส่วน เห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ จึงขออนุญาตแม่ชีมาเผยแพร่ดังต่อไปนี้

แม่ชีสมคิด มาลีหอม เกิดเมื่อวันพุธ เดือน ๘ ปีชวด ตรงกับวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๙๓ บ้านเกิดอยู่ที่ ต.ป่าโมก จ.อ่างทอง บวชเป็นแม่ชีที่วัดอัมพวัน เมื่อ ๗ ธันวาคม ๒๕๒๖ อายุ ๓๓ ปี ได้ศึกษาจบธรรมศึกษาตรี พ.ศ. ๒๕๒๗ ธรรมศึกษาโท พ.ศ. ๒๕๒๘ และธรรมศึกษาเอก พ.ศ. ๒๕๓๐

เหตุที่มาบวช แท้จริงไม่ได้เกิดจากความศรัทธาในการบวช หรือ การปฏิบัติอย่างใดเลย แต่บวชด้วยความเจ็บไข้ได้ป่วย และคิดว่าการบวชอาจจะช่วยให้หายจากการเจ็บป่วยได้ แม่ชีไม่เคยรู้จักวัดอัมพวัน ไม่เคยได้ยินชื่อท่านคุณหลวงพ่อก่อน มาเรื่อย ๆ ด้วยความทุกใจ ไม่รู้จักสภาวะธรรม มือปาทานยึดมั่นว่า ชีวิตเกิดมาแล้วต้องเป็นทุกข์ เพราะไม่เคยปฏิบัติธรรม

จนกระทั่งมีคนมาบอกว่า ที่วัดอัมพวันมีสำนักแม่ชีใหญ่ที่พอจะรับบวชได้ จึงได้มาพบหัวหน้าแม่ชี คือ **หลวงแม่ชีจันทร์ บุญเปี่ยม** ท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว เมื่อปี ๒๕๓๐ ปัจจุบันเป็น **หัวหน้าแม่ชีไทยวัดอัมพวัน** ทำหน้าที่แนะนำการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแก่ผู้ปฏิบัติที่ใหม่ แม่ชีได้เล่าประสบการณ์ที่ได้ **เผชิญกับทุกข์เวทนาอย่างหนักจนจิตดับไปถึง ๓ ครั้ง** ให้อาตมาฟังว่า

แม่ชีเข้ามาในวัดนี้เมื่อวันที่ ๔ ธ.ค. ๒๖ วันรุ่งขึ้น ๕ ธ.ค. ๒๖ มีโอกาสไปโบสถ์ ฟังหลวงพ่อบรรยายธรรมเป็นครั้งแรก รู้สึกสนใจ เพราะไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย ได้เคยได้ยินคำว่าวิปัสสนากรรมฐาน คือการปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์จากการเวียนว่ายตายเกิดอย่างแท้จริง เกิดศรัทธามาก ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้บวช จึงได้ตั้งใจฟัง ตอนที่ยอมมาบวชครั้งแรก ไม่มีการสอนอย่างใกล้ชิดเหมือนปัจจุบันนี้

ผู้ศรัทธาจะตั้งใจฟังหลวงพ่อกับต้องมึนศีรษะจริง ๆ เท่านั้นถึงจะปฏิบัติได้ โยมก็ตั้งใจฟังและตั้งใจปฏิบัติ มีแม่ชีรุ่นพี่อยู่คนหนึ่ง คือ **แม่ชีกัลยา คุ้มแจ้ง** เป็นแม่ชีที่มีปฏิสันถารดีมาก คอยช่วยแนะนำการปฏิบัติให้ การปฏิบัติธรรมของเขาระยะนั้นดีมาก โดยมเคารพภักดีธรรมในตัวเขามาก แต่อยู่กับเขาได้ ๕ ปี เขาก็จากสำนักนี้ไป

โยมไม่ค่อยจะมีความเพียรและอดทนเท่าไรนัก บางครั้งก็รู้สึกเกียจคร้านและท้อถอย แต่ระเบียบของวัดต้องปฏิบัติตามในวันพระต้องลงปฏิบัติธรรมทั้งรองคำและรอบตึก หลวงพ่อกับจะแสดงธรรมให้ฟังสองรอบ ไม่เหมือนปัจจุบันนี้ ก็พยายามปฏิบัติตามระเบียบของวัดมาเรื่อย ด้วยความตั้งใจ ความท้อถอยนั้นมิเป็นบางครั้งเพราะขณะนั้น **ป่วยเป็นโรคมะเร็ง** ตอนแรกเป็นที่เต้านม และเปลี่ยนลงไปปอด พอเป็นมากก็ทำให้ไอและปวดมาก มีอาการเหนื่อยมาก

ตายครั้งที่ ๑

เวลาทำงานหรืออยู่เฉย ๆ ก็เหนื่อย ตอนกลางคืนจะโงมมากและไออยู่ถึง ๔ เดือน จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ มีอยู่คืนหนึ่งจำวันที่ไม่ได้ คืนนั้นมีอาการโกรธ โกรธความทุกข์ทรมาน

วันเนิ่นในใจว่า คืนนี้จะไม่ไออีกแล้ว ไอจนผู้ยใกล้ชิดรู้สึกรำคาญทั้ง ๆ ที่เราก็กห้ามไม่ได้ ยิ่งตอนดึก ๆ จะโงมมาก จนทำควมรำคาญให้คนอื่นที่เขาอยู่ใกล้ ๆ ถึงกฎจะห่างกัน อยู่ข้างล่างหรือข้างบน ห้องพระ กฎแม่ชีที่อยู่ปัจจุบันนี้ เสียก็ไต่ยถึงกันหมด

เวลาขณะนั้นประมาณ ๒ ทุ่ม ก็ตั้งใจปฏิบัติกรรมฐาน กำหนดไปเรื่อย ๆ จนเวลาผ่านไปประมาณ ๒ ชั่วโมง ด้วยแรงที่โยมกลั่นไอมันเหมือนกับการกลั่นใจ รู้สึกเหมือนจะตาย เวทนามันเข้ามาในอารมณ์มาก มีอาการเหมือนกับเลือดมาเลี้ยงสมองไม่พอ **รู้สึกวูบจิตกำลังจะดับ** เหมือนกับหัวใจเต้นแรงแต่ก็อ่อนแล้วก็สิ้นมาก ก็กำหนดว่า รุหนอ รุหนอ ไปเรื่อย ๆ แต่ต้นจิตของโยมจริง ๆ ขณะนั้นกำลังมีโสมะ คือ โกรธอากาศเจ็บป่วย โกรธโรคภัยไข้เจ็บที่มารบกวน การกำหนด รุหนอ ก็เลยทำให้ไม่มีสมาธิ สติไม่มั่นคง อากาศวูบเมื่อจิตจะดับ มันวูบใจสั้น วูบที่หนึ่งโยมก็กำหนด รุหนอ ได้ทัน วูบที่สอง โยมก็กำหนดได้ รุหนอ พอวูบครั้งที่สามจะเกิดขึ้นเร็วมาก มันมีสติมาหมางหน้า ก็เลยไม่ทันกำหนดว่าเห็นหนอ กลัวมาก แล้วจิตก็ดับ วูบ! เข้าทันที จิตก็ตามไปเลย

ตามความหม่นไป ตรงจุดกลางของสิ่งที่หม่นเป็นสีดำ ดำเหมือนสีข้อมผ้า มีดมาก นากลัวมาก พอวูบไปเหมือนน้ำดูด รูปที่เห็นเป็นน้ำทั้งหมด แต่ที่โยมรับสัมผัสขณะจิตดับวูบ ไม่ใช่ใจ เป็นเหมือนอากาศที่มีแรงดูดมาก **ดูดโยมหม่นลงไปลึกมาก มีแรงดูด มีควันดำมืด แล้วก็ร้อนมาก ทรมานมาก ดุดลงไปเหมือนไม่มีอากาศหายใจ** แรงดูดนั้นดูดลงไปแล้ว ก็หม่นดูดโยมขึ้นมาอีก โสมะขึ้นมาครั้งหนึ่งก็ร้อง **เฮือก!** (เสียงสุดลมหายใจเข้าอย่างแรง) **หายใจได้ครึ่งหนึ่ง** แล้วก็ดูดลงไปอีกอยู่อย่างนั้นแหละ ดุดลงไปร้อน ไม่มีอากาศหายใจ เสวยทุกข์ทรมานมาก และนานมากในความรู้สึกของโยม รู้สึกว่าทุกข์ทรมานมากที่สุด ร้อน หายใจไม่ออก แน่น **แต่ก็ไม่ตาย พอเราจะขาดใจ ก็ปล่อยเราขึ้นมา หม่นดูดขึ้นมา ตัวพุ่งขึ้นมา แล้วก็ดูดลงไปอีก**

นานจนกระทั่ง พ่อโยมถูกหมั่นขึ้นมามากครั้ง มีลมเป่าวปที่หน้าผาก โยมก็จำได้ว่าเป็นลม แต่ไม่ทันกำหนดรู้อะไร ก็ถูกดูดลงไปอีก ขณะที่โยมได้รับความทรมาน จำไม่ได้ว่าโยมเป็นอะไร เป็นใคร และทำอะไรอยู่ รู้อย่างเดียวว่ามันทุกข์ทรมานมาก จนกระทั่งได้รับสัมผัสลมที่ถูกเป่า แล้วก็ถูกดูดลงไปอีกครั้งหนึ่ง แล้วก็หมั่นให้โยมขึ้นมามาก

พอถูกลมครั้งที่สองเป่าพรวดออกมา โอ้โฮ! นึกขึ้นได้ **มิกลินยานัตถ์ นึกถึงหลวงพ่** โอ้! นึกถึงตัวเองได้ว่า เอ๊ะ! ขณะนี้เราเป็นแม่ชีนะ เรากำลังปฏิบัติกรรมฐานนะ สติก็กำหนดรู้หนอ รู้หนอทันที แต่ใจสั่นมาก สั่นแล้วร้อนมากที่สุดเลย ก็กำหนดรู้หนอ รู้หนอได้อย่างเดียว กำหนดสั่นหนอไม่ได้ กำหนด รู้หนอ รู้หนอ อยู่ยาวนาน การที่โยมระลึกถึงครูบาอาจารย์ได้ คือได้สัมผัสสัมผัสลมที่เป่านี้ ที่จำได้เพราะแรก ๆ ที่โยมปวดทนไม่ไหวก็ไปหาหลวงพ่ ท่านก็จะเป่าให้หน่อยนี่ จึงได้จำลม สัมผัสลมได้ว่า สิ่งนี้เป็นลม และสัมผัสกลิ่นได้ว่าเป็นกลิ่นยานัตถ์ ระลึกถึงหลวงพ่ ได้ก็คือมิกลินยานัตถ์

เมื่อถูกลมสัมผัสครั้งที่สอง โยมรู้สึกว่าจะระลึกถึงครูบาอาจารย์ได้ ก็ระลึกถึงหลวงพ่ ระลึกว่าเราเป็นแม่ชีนะ กำลังปฏิบัติกรรมฐานอยู่นะ กำหนดรู้หนอ รู้หนอ จิตมันก็เกิดมาในรูป คือรูปที่โยมนั่งอยู่ แต่มีเวทนาเข้ามา ตัวสั่นพิบพิบ ๆ ใจก็สั่น ใจจะขาดไม่ขาด เหมือนกับคนเป็นลม ก็กำหนดอยู่นาน โยมเกิดเวทนาประมาณ ๔ ท่ม พอรู้สึกตัวขึ้นมาอีกครั้งว่าได้รับสัมผัสลม ระลึกได้ว่าเราเป็นแม่ชี่ แล้วกำหนดรู้หนอ รู้หนอ ประมาณ ๖ ท่มกว่า ก็บดตี ๑ แล้วกำหนด **รู้หนอ สั่นหนอ สั่นหนอ แล้วเอนหนอ เอนหนอ** นอนลงไปได้ แต่ก็กำหนดสั่นหนออยู่ตลอด เพราะมันไม่หายหรือ กำหนดอยู่ตลอดจนกระทั่งได้ยินเสียงนาฬิกาตี ๓ พอตีหลวงพ่อกดออกตึกกุฏิท่าน เสียงดังไปถึงห้องพระที่เรือนชี่ ได้ยินเสียงท่านเรียก **“กัลยา มาหาหลวงพ่หน้อย”** โยมก็ได้ยิน แต่ไม่ได้พูดอะไรกัน เพราะโยมก็พูดไม่ได้ แต่ก็รู้ แม่ชี่ก็ยกขาขึ้นไปหาหลวงพ่ แล้วเขาก็กลับมาพร้อมกับยา แล้วก็นำมาให้โยม

หลวงพ่สั่งให้อธิษฐานแล้วก็ทานยา พ่อโยมได้สติดี คือดีขึ้นแต่ยังไม่หาย แม่ชี่ก็ยกขาให้โยมฟังว่า ขณะที่หลวงพ่เรียกไปพบ ท่านถามแม่ชี่กัลยาว่า **“ทำไมหนุ ไม่ช่วยเขา”** แม่ชี่กัลยาตอบว่า **“หนุ ไม่ทราบนึกว่าพี่เขาไปดี”** หลวงพ่ก็บอกว่า **“ไม่ได้ไปดีหรือ ไม่ใช่สำ เรือหรือ จะเสร็จอยู่แล้ว เขาไปตกรกรรู้ใหม่ หลวงพ่เพิ่งไปดึงขึ้นมาเดี๋ยวนี้ นั่งไม่มีสติ กำหนดไม่ได้ ดินะที่หลวงพ่อยู่”** โยมได้ยินจากแม่ชี่กัลยามาเล่าต่อ ไม่ได้ยินจากหลวงพ่เอง ตอนนั้นแม่ชี่กัลยาเขาเป็นผู้สอนกรรมฐาน เลยมีโอกาสได้ใกล้ชิดหลวงพ่มากกว่าโยม พ่อโยมพินขึ้นมาก็ระลึกถึงเหตุการณ์ที่โยมได้รับเวทนา จิตมันก็คิดว่า โยมเป็นคนตื้อรันมาก เมื่ออดีต

โยมเคยอ่านหนังสือกรรมหรือจะฟังใครก็ตาม เช่นฟังอาจารย์แนบที่เคยมบรรยายในวิทย ถึงอายุของสัตว์นรกอะไรต่าง ๆ โยมก็ไม่ค่อยเชื่อเท่าไร มีความลึกลับสงสัยอยู่ มีที่รู้สึก โยมมาประสบกับตัวเองครั้งนี้ คงจะเป็นนรกจริง ๆ ที่เราเคยที่รู้ต่อต้านว่าไม่จริง โยมเคยได้ยินเขาบรรยายธรรมว่า ผู้ที่ไม่ฝืนมีอยู่ ๓ อย่างคือ **สัตว์นรก ทารกในครรภ์ และ พระอรหันต์** ที่ไม่ฝืน เพราะไม่มีเวลาจะฝืน โยมก็ไม่ค่อยเชื่อหรือ มาเชื่อเอาสันทใจเมื่อได้ประสบกับเวทนานี้ โยมเชื่อแล้วว่า สัตว์นรกไม่มีเวลาฝืน เพราะแม้แต่ตัวเองก็จำไม่ได้ จำไม่ได้ว่าเป็นใคร ทำอะไรอยู่ ด้วยเหตุใดจึงตกลงมาอย่างนี้ ยังไม่มีสติระลึกรู้ เพราะได้รับทุกเวทนา มาก จน ไม่มีเวลาที่จะคิดถึงอย่างอื่นได้เลย

โยมเชื่อแล้วว่า เมื่อก่อนเคยได้ยินว่าพระมาลัยองค์เดียว คือพระอรหันต์ที่ลงไปโปรดสัตว์นรก องค์เดียวที่ทำให้หมาป่ารูปที่เป็นเพลิงดับเครื่องมื่อที่ทรมานสัตว์นรกให้เกิดความทุกข์ต่าง ๆ ก็หยุดทำงานได้ พอได้ฟังก็มีความสงสัยอยู่ ตอนนั้นเชื่อแน่นอน ไม่สงสัยอีกเลย และโยมก็ไม่ทราบว่าจะพระเดชพระคุณหลวงพ่จะเป็นพระอรหันต์หรือไม่ สำเร็จแล้วหรือยัง แต่ก็สามารถไปช่วยโยมได้แน่นอน เพราะถ้าโยมไม่ได้รับสัมผัสลมอย่างนั้น ก็คงนึกไม่ได้ว่าโยมเป็นใคร ทำอะไรอยู่ และทุกเวทนาที่ได้รับนั้นคืออะไร โยมก็เชื่อแล้ว ไม่มีความสงสัยอีกแล้ว โยมมาพิจารณาว่า ที่โยมได้รับทุกเวทนานานขนาดนี้ เพราะสติของโยมอ่อนเวลาปฏิบัติธรรม ในขณะที่เจริญภาวนาอยู่กำหนดไม่ได้ อาจเป็นเพราะวิบากกรรม ที่โยมเคยมีที่รู้มานะต่อคำสอน หรือจะเป็นแรงบุญกุศลที่ทำให้โยมได้รู้จักนรกที่แท้จริงก็ได้ คุณตาไปนรก

เรื่องนรกนี้โยมเคยได้ยินคุณตาเล่าให้โยมฟัง คุณตาชื่อ นายดีด กล้าจันทร์ ตอนอายุ ๑๔ ปีได้ป่วยเป็นไข้ **รู้สึกว่ามีคนมาปกคลุมเหนือที่นอน ท่านได้กลิ่นก็สลบวูบไป** ไปรู้ตัวอีกทีหนึ่ง มีคน ๒ คน พาเดินไป เขาเดินไปข้าง ๆ พอไปถึงที่มีคนนั่งอยู่บนแท่นหิน มีคนถามว่า **“มีงชื่ออะไร”** คุณตาก็ตอบว่า **“ผมชื่อดีดครับ”** พอดีดที่นั่งอยู่บนแท่นบอกว่า **“เฮ้! ผิดตัวแล้ว คนนี้ชื่อดี เอาไปส่งนะ”**

สองคนที่พาคุณตาไป ก็จับแขนคุณตาให้หันหลังกลับ แล้วบอกว่า

ไป! มีงไป เดินไป! คุณตาเดินมาเรื่อย ริงบ้าง เดินบ้าง เพราะแรงจุดของเขา ตอนไปเดินไปดี ๆ ตอนกลับเขาให้วิ่งบ้างเดินมากเหนื่อยมากที่สุดเลย ในช่วงที่เขาปล่อยให้เดิน หิวน้ำมาก มองเห็นข้าง ๆ ทางมีขี้ขี้สัสมุกที่สัสมุกก่อน ใส่ น้ำมีดอกมะลิลอย มีจอกสัสมุกที่ลอยอยู่ คุณตาก็ตักน้ำขึ้นมา พอจอกจ่อถึงปาก เขาก็ตบขันน้ำร่วน น้ำหกกระเด็นไป เขาพูดว่า

“ไม่ใช่ของมีง มีงไม่ได้ทำไว้ กินไม่ได้หรรอก ถ้าหิวมากก็กินโน่น ของมีงอยู่โน่น” คุณตาหันไปเห็นก็จำได้ว่า เป็นขามกล้วยตราไก่ ใสปลาทุย ๒ ตัว อีกขามหนึ่งเป็นกล้วยข้าว ไม่ใช่ข้าวร้อนหรือคณตาจำได้ว่า เมื่อตอนเป็นเด็ก แม่เคยส่งก่อนออกไปทุ่งนาว่า “ไอหนู พระมาตักข้าวใสบาตรด้วยนะ” ความที่คุณตาขี้เกียจจะไปตักข้าวในหม้อ ก็หยิบข้าวเย็นไปใส่ แต่ข้าวยังไม่ได้บูด ใสข้าวพร้อมปลาทุย ๒ ตัวที่แม่ทอดไว้ให้ คุณตาก็เลยนั่งรับประทาน ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้หิวข้าว แต่หิวน้ำ ทานเสร็จรู้สึกอึดแล้วก็ชื่นใจ ทั้ง ๆ ที่เป็นข้าวเย็น แต่ก็ไม่หายหิวน้ำ พอทานเสร็จแล้ว สองคนนั้นก็บอกให้เดินทางต่อไป เดียวไม่ทันเวลา คุณตาก็รีบเพราะกลัวคำว่า “ไม่ทันเวลา” ขณะที่เดินก็เห็นคนยืนอยู่ใต้ต้นไม้ ในใจก็นึกว่า “ทำไมขามเย็นนี้ไ้ร้อนไ้มนะ ต้นไม้ใหญ่ ๆ ดูแล้วเขาก็มีความสุข” คุณตาอยากจะทำด้วยคำพูด แต่ก็พูดไม่ได้ ได้แต่นึกในใจ สองคนนั้นก็ตอบแทนคนที่ยืนอยู่ใต้ต้นไม้ว่า

“นั่นและเขามีใจศรัทธา ปลุกต้นไม้ให้เป็นร่มเงา ให้ความร่มเย็นแก่สัตว์หรือคนที่เข้าไปอาศัย คนโบราณเขาถึงปลุกต้นไม้ ถ้าเขาไม่มีเงินทองที่จะสร้างศาลาพักร้อน ปลุกไว้ข้างทางเดินหรือกลางทุ่ง เพื่อให้เป็นร่มเงาแก่วัว ควาย หรือสัตว์ หรือคนอะไรก็ตาม หรือคนเดินทางมาร้อน ๆ ก็มาพักเหนื่อย”

คุณตาก็รู้สึกจำได้ว่า “อ้อ! ทำบุญด้วยการปลุกต้นไม้ก็ได้บุญ มีความสุข ขณะที่ตายไปก็มีความสุข เหมือนตัวเองได้อยู่วิมาน”

เดินต่อไปอีกก็เห็นบ้าน บนบ้านมีคนเเยะ ใต้ถุนมีคนหนึ่งนั่งอยู่คนเดียว อีกบ้านหนึ่งใต้ถุนบ้านมีคนเเยะ แต่บนบ้านมีคนอยู่คนเดียว คุณตาอยากจะทำถามคนที่อยู่บนบ้านและอยู่ใต้ถุนบ้าน แต่ก็พูดไม่ได้ แต่ในใจก็นึกถาม “นั่นแหละคนที่ทอดกฐินเพื่อเอาหน้าเอาตา ก็อยู่ใต้ถุนบ้านคนเดียว คนที่เขาอนุโมทนาด้วยความจริงใจเขาก็อยู่บนบ้าน คนเเยะ ๆ ที่อยู่บนบ้านนั่นแหละคือคนที่ร่วมอนุโมทนาในการทอดกฐินด้วย ส่วนอีกหลังหนึ่ง คนอยู่ใต้ถุนเเยะ อยู่บนบ้านคนเดียว ก็คนที่เขามีศรัทธาจริง ๆ ใต้ทอดกฐิน จองกฐินคนเดียว แต่มีคนมาอนุโมทนาสาธุการน้อมจิตเป็นกุศล ด้วยความเต็มใจ เขาก็ได้อยู่วิมานด้วยกัน มีความสุขด้วยกัน แต่คนรับของอยู่บนบ้าน คนอนุโมทนาอยู่ใต้ถุนบ้าน แต่ก็มีมีความสุข”

คุณตาก็เดินมาเรื่อย ๆ เดินบ้าง วิ่งบ้าง หิวน้ำเหลือเกิน ทรมานมากแต่ก็ร้ออยู่ในใจคนเดียว ไม่คิดจะทำ แต่สองคนที่พามา ก็บอกว่า “หิวน้ำมากไชใหม่ จำไว้ละ ไม่ได้ทำบุญด้วยน้ำ ตายไปก็ต้องหิวน้ำอย่างนี้แหละ” คุณตาก็จำได้ ไม่เถียง ไม่ตอบอะไรทั้งนั้น พอดีหมดเวลา มาถึงบ้าน เขาก็บอก ถึงแล้วและจับคุณตาโยนลงมา คุณตาก็มีความรู้สึกเหมือนตกลงมาจากที่สูง ทุบลงมาเลย ลงมาที่นุ่ม ๆ แล้วก็มีความรู้สึกตัว ได้ยินเสียงน้ำสาวร้องไห้อย่าง ๆ ก็กระตือรือร้น ทุกคนก็วิ่งลงเรือไป คุณตาก็ยังพูดไม่ได้ ยังหิวน้ำมาก แต่ก็บอกขอน้ำกินไม่ได้ น้ำสาวไม่กล้าหลาน ดีใจ เปิดฝาคลุมออก จับตัวดู มีความอ่อนช้น และรู้สึกสิ้น ๆ ก็เลยรีบตักน้ำมาให้ คนเฒ่าคนแก่บอกว่า “อย่าให้น้ำมาก คนสลบไปเป็นคืนเป็นวันต้องให้น้ำแต่น้อย” เขาก็ใช้สาลิหยดน้ำเข้าปากให้ใจคุณตาอยากให้งอกน้ำให้ดื่ม แต่ก็พูดไม่ได้เพราะกางเข็งหมด คุณตาสลบไปตั้งแต่บ่ายสามโมง มาฟื้นตอนเช้าหลังถวายสังฆทาน พระกลับวัดหมดแล้ว กว่าจะพูดได้ใช้เวลาเป็นวัน ลมหายใจจากอ่อนก็แรงขึ้น แรงขึ้นจนกระทั่งเกือบจะปกติ

ตอนสลบไปเป็นไข้อยู่ พอฟื้นขึ้นมา จิตก็ระลึกตลอดเวลว่า ถ้าหายป่วยจะขอทำบุญด้วยน้ำ เพราะจำได้ว่าทุกขทรมานด้วยความหิวน้ำมาก พอดีมีหม้อหรือภาชนะ คุณตาหายจาก ไข้ก็เริ่มแข็งแรงขึ้น มีเศรษฐกิจหนึ่งอยู่บ้านปากคลองริมแม่น้ำน้อย ได้มาขอคุณตาไปเป็นบุตรบุญธรรม คุณตาก็ขอแม่บุญธรรมว่า ก่อนที่จะทำงานอย่างอื่น อยากรจะขอขุดบ่อน้ำลึกสักหนึ่ง ให้ได้ใช้กันตลอดหมู่บ้านที่เขาอยู่ คือหมู่บ้านหนองตารอด และบ้านที่จะไปอยู่ อยู่ปากคลองบางประเภท ห่างกันไม่ถึงกิโลเมตร แม่บุญธรรมก็ยอมให้ขุด ออกทุนให้ ให้ทำรางฝักมะขาม คือทำเป็นท่อน ๆ เป็นวงบ่อ ปัจจุบันบ่อนี้ยังอยู่ ตอนที่ขุดนั้น คุณตาอายุประมาณ ๑๖ ปี ต่อมาได้สร้างศาลาพักร้อนหลังหนึ่งคู่กัน เรียกว่าศาลาขาว และช่วยทำงานตามวัด สร้างศาลา สร้างโรงเรียน โดยไม่ได้คิดค่าแรงเลย โรงเรียนที่สร้างชื่อ โรงเรียนวัดโบสถ์วาริตตธรรมารูปกฤษ พื ๆ นอง ๆ ช่วยกันสร้าง มีวัดอยู่เดิม เพียงแต่ออกแรงช่วยกันทำเท่านั้น คุณตาบอกว่าตั้งใจด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีศรัทธาที่จะทำอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อดทนให้เป็นทาน คือสร้างศาลาพักร้อนให้ผู้อื่นร่มเย็น ขุดบ่อน้ำเพื่อให้คนได้ดื่มได้ใช้ ก็ได้รับความสะดวกสบายมาจนทุกวันนี้ โยมอยู่กับคุณตาตลอด ได้เห็นพฤติกรรมการทำงานทำคุณของท่าน ปัจจุบันนี้คุณตาอายุ ๘๗ ปีแล้วก็ยังทำบุญตักบาตรทุกวัน และเป็นหมอนเฒ่าโบราณ ใครจะตามไปไหนก็ไป แก่แล้วก็ยังทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โยมเห็นมาอย่างนี้ จึงทำให้จิตใจโยมรู้จักการเสียสละมาตั้งแต่เด็กและติดมาเป็นนิสัยจนทุกวันนี้

ตายครั้งที่ ๒

อยู่มาอีก ๖ เดือน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ตรงกับวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๙ วันนั้นเป็นวันโกน ก็ตั้งใจทำกรรมฐาน หลวงพ่อบอกว่าวันโกน วันพระเป็นการใช้กรรมได้เป็นอย่างดี โยมก็กำหนด **รู้หนอ รู้หนอ เห็นหนอ เห็นหนอ** มีนิมิตเห็นเป็นโยมยืนอยู่บนเรือกำลังจะข้ามฟาก แต่เรือรั่ว น้ำก็พุ่ง ๆ ๆ ขึ้นมา เรือเกือบจะจมอยู่แล้ว เรือไม่มีพาย ไม่มีถ่อ ไม่มีอะไรทั้งหมด แต่ก็อยากจะข้าม แลขึ้นไปบนฝั่ง เห็นคุณพ่อคุณแม่ของโยมยืนอยู่ คุณพ่อมองแบบธรรมดา แต่คุณแม่ยื่นมือออกมาขณะที่เรือกำลังจะจมลงไป แม่บอกว่า “เร็ว ๆ แม่มารับ” โยมก็รีบยกมือขึ้นจับมือแม่ ตัวโยมก็ลอยติดมือแม่ขึ้นไปบนฝั่ง เรือลำนั้นก็จมลงไปแล้วนิมิตก็หายไป พอรุ่งขึ้นเป็นวันพระ เข้าโบสถ์ หลวงพ่อก็เทศน์เหมือนสอภารมณ เราก็งตั้งใจฟัง ตั้งใจจำ ตั้งใจพิจารณา ดู หลวงพ่อบอกว่าเหมือนบอกว่า ถ้าเราปฏิบัติกรรมฐานไปเรื่อย ๆ เกิดนิมิตอะไรก็ตาม ในนิมิตของเราไม่ว่าใครบ้าง นิมิตเป็นสัญญาณ เป็นปริศนาธรรมมาให้เรารู้ว่า เราจะตาย เราก็คงจะไปให้ตรง

เช่นเห็นใครอยู่ในนิมิต ก็ให้ไปพบกับคนนั้น ตอนนั้นโยมไม่สบายมาก ตั้งใจปฏิบัติติดตอมาเรื่อย ๆ หลังจากที่สลบไปครั้งแรก มันเหมือนกับจะเตือนว่า โยมได้เคยทำความเสียใจให้กับพ่อแม่มากที่สุด ก็ควรจะไปขออโหสิกรรมเสีย

ถ้าเราได้ขอโหรากรรมกับบิดามารดาจะทำให้เกิดกุศล บางทีคนจะตายก็ไม่ตายได้ การขอโหรากรรมจะทำให้กรรมลดลงไป อาจรอดพ้นจากการหมัดเนือหมัดตัว รอดตายขึ้นมาได้

โยมก็จำไว้ คิดว่าที่หลวงพ่อบรรยายธรรมวันนี้ แสดงให้โยมฟังแน่ ๆ พอรุ่งเช้า อากาศของโยมก็เป็นมาก ปวดภายใน ทรวงอกด้านขวามาก เริ่มปวดตั้งแต่หัวค่ำเช้าตีสี่ พอถึงเวลาไปทำครัว ยกขันตักน้ำ มือสั่นมาก มันปวดจนตัวสั่นมือสั่นไปหมด แม่ชีกัลยาบอกว่า *ที่เป็นมาก ควรไปหาหมอ* แต่โยมรู้ของโยมก็เลยไม่พูดให้ฟัง ตั้งใจว่าอยากจะกลับบ้าน อยากไปพบพ่อแม่ เหลือเกิน จึงขออนุญาตกลับบ้าน แม่ชีกัลยาตามไปส่งด้วย

โดยมออกเดินทางถึงสิงห์บุรี ก็นึกในใจว่า ในนิมิตโยมยืนอยู่ในเรือคนเดียว ถ้าเพื่อนไปด้วยจะไม่ตรงกับหลวงพ่อบอก นิมิตอย่างไร พิจารณาให้ดี แล้วทำไปตามนั้น แล้วจะมีผลดีกับเรา บ้านของแม่ชีกัลยาอยู่บางระจัน จึงบอกกับเขาไปว่า *"ฉันขอไป/คนเดียวเถอะ เธอไปหาแม่ของเธอ ฉันจะไปหาแม่ของฉัน"* เขาก็เป็นห่วงโยมก็บอกกล่าว คิดว่าทนได้ ไปไหว แล้วก็แยกกันที่สิงห์บุรี

โยมไปถึงบ้านคุณตาคุณยาย ไม่เห็นแม่ ตอนนั้นสั่นมากแทบจะล้มมอยอยู่แล้ว แต่แข็งใจเดินอีกครึ่งกิโลเมตรไปบ้านพ่อกับแม่ซึ่งอยู่ กลางทุ่ง พอถึงบ้านได้ โยมก็สั่นมาก มือสั่น ตัวสั่น พอก้าวพื้นบ้านได้ แล้วก็มีอาการกระดูกตึงตั้นขึ้นมา แต่ยังไม่กระดูกน้อยอยู่ พอดีพอกับแม่ก็มาพยุให้เข้าไปในบ้าน โยมก็นอนกระดูก เหมือนอาการที่ว่ามะเร็งขึ้นสมองแล้วก็ซึก แต่ตอนนี้สติดีกว่าตอนแรก ก็กำหนด **รู้หนอ รู้หนอ** สติดี กำหนดได้ แต่ห้ามสังขารร่างกายไม่ได้ มันเป็นไปตามธรรมชาติ มันต้องสั่น มันต้องซึก ก็กำหนด **รู้หนอ รู้หนอ** ว่างตลอด พอได้สติดีก็เลยขอรูปเทียน พานแล้วก็กวักมือเรียกพ่อแม่ให้มานั่งใกล้ ๆ ที่กวักมือเพราะเรียกไม่ได้ บอกกับพ่อแม่ว่า *"กรรมใดที่ล่วงเกินพ่อแม่ เคยทำให้พ่อแม่เสียใจ ขอให้พ่อแม่โหรากรรมให้ด้วย"* พ่อกับแม่โยมก็บอกว่า *"สาธุ อโหสิให้"* แม่พูดอโหสิให้ แต่พ่อกวักมือสาธุเฉย ๆ แล้วโยมก็ซึกต่อไป ระยะที่นอนกระดูกอยู่นั้น ปวดข้างในมาก แขนขากระดูก ตัวสั่น กำหนด **รู้หนอ รู้หนอ** ว่างตลอด

ความรู้สึกที่โยมจำได้ มันเหมือนจะเริ่มดับ ดับเหมือนกับความว่าง แต่มันจะดับเหมือนเรากำลังจะตาย คิดว่าเป็นความ ว่างธรรมดา ว่างตั้งแต่ศีรษะ กำหนด **รู้หนอ** ที่มันว่าง ว่างจนหายไปหมดทั้งตัว ไม่มีความรู้สึกว่าตัวเรานั้นมี ตั้งแต่ศีรษะ กำหนดมา เรื่อย ๆ จนสุดท้ายก็เหมือนสลบไป โยมออกไปทั้งตัวเหมือนเดิน แล้วก็วิ่งด้วย ก็ไม่รู้ตัวว่าตัวนั้นเป็นอะไร จะเรียกวิญญาณ หรือภายในก็เรียกไม่ถูก จบสุดท้ายขณะที่กำหนด **รู้หนอ รู้หนอ** จิตโยมมี **โลกะ** อยู่อย่างหนึ่ง คือ **ไม่อยากจะตาย** ทั้ง ๆ ที่ธรรมชาติของเราต้องตายแน่ จิตดวงนี้กระมังที่ทำให้โยมไม่ได้ไปที่ใดอีก ทุกขเวทนาเกิด มีการปรารถนา มีการรับรู้ ระยะที่ออกมาครั้งแรก ยังมี การเดินแล้วก็วิ่ง มองเห็นตัวเองใส่ชุดขาว แต่ไม่รู้ว่าเป็นอะไร รู้แต่ว่าสิ่งนี้เป็นชุดขาว สติระลึกได้ว่า เหนื่อยมาก ทุกขเวทนา จิตจะรับรู้ความเหนื่อย ว่างตลอดเวลา เหนื่อยอยู่เป็นระยะเวลาสั้น **ก็มีสติขึ้นมาเองว่า**

"อ้อ! เพราะเรา ไม่ได้ทำทานบริจาคทานด้วยอาหาร เราจะต้องทำอย่างนี้ตลอดไป" พอรู้ได้อย่างนั้นความหิวก็ดับไป กลายเป็นความหนาว รู้สึกหนาวมาก เคยจำได้ว่าเมื่อก่อนนี้หนาวจนกระทั่งต้องจุดไฟผิงอยู่ทั้ง คืน มันก็ยังไม่หนาวเหมือนปัจจุบันนี้ หนาวทรมานมาก ก้มดูตัว รู้สึกมีผ้าขาวคลุมอยู่ ทำไมเราหนาวเหลือเกิน พอนึกขึ้นมาได้ สติ ก็ระลึกขึ้นมาว่า

"เพราะเราไม่เคยทำทานด้วยผ้าผ่อน ไตรจีวรอะไรเลย จึงหนาวมากอย่างนี้"

พอนึกได้ว่า เพราะเราไม่เคยทำทานด้วยผ้าหรือเครื่องทำความร้อนกันหนาว ความหนาวก็ดับไปเลย กลายเป็นความว่าเหว รู้สึกว่าเหวมาก ต้องการเพื่อนมากที่สุด รู้สึกกลัวด้วย เหลียวไปดูทางไหนก็ขาวโพลนไปหมด เหมือนกับโยมเดินไปในหมอกควัน ความที่โยมว่าเหวต้องการเพื่อนมาก มองดูรอบตัว ถ้ามีสัตว์สักตัวหรือต้นไม้สักต้น โยมก็คงจะอุ้มใจมองหากันไม่มีเลย ทรมานจริง ๆ ทรมานด้วยความกลัวและว่าเหว ต้องการเพื่อนอยู่นาน

จนสติระลึกได้อีกว่า

"อ้อ! เรามีอุปาทานยึดถือจะเอาคนอื่นเป็นที่พึ่ง ทำไมเราไม่พึ่งตัวเองละ พระพุทธเจ้าสอนว่าให้เราพึ่งตนเองนะ" สติระลึกได้อย่าง นั้น และยังระลึกได้อีกว่า *"ขนาดจะตาย รู้ตัวว่าจะตาย ยังต้องกลับมาตายกับญาติอีก ต้องหาเพื่อนมาดูแล อยากรจะมีพ่อแม่พี่น้องมา ดูใจตอนใกล้ตาย เราไปอุปาทานอย่างนี้ ยึดมั่นอย่างนี้ เราจึงต้องว่าเหว มองดูศิโรตถ์ใครมากับเราบ้าง เราเกิดคนเดียว เวลาตายก็ตาย คนเดียว มาคนเดียว ก็ต้องไปคนเดียว"*

พอนึกถึงธรรมข้อนี้ได้ มันก็ดับแบบเหมือนตกจากที่สูง ตกลงมาแล้วก็เกิดความหนักที่ตัว ที่ปลายเท้า **สติกลับคืนมา** กำหนดได้ว่า **รู้หนอ รู้หนอ** ขึ้นมาเรื่อย ๆ ตัวโยมก็สั่น เพราะก่อนที่จิตจะดับสลบไป มันสั่นและกระดูกอยู่ สั่นจากเท้าขึ้นมาเรื่อย ๆ จนถึงมือ หน้าอกถึงคอ กำหนด **รู้หนอ รู้หนอ** เรื่อย ๆ จนถึงศีรษะ พอถึงหูก็ได้ยินเสียงคนร้องไห้มาเลย จำได้ว่าเป็นเสียงยาย เสียงน้าสาว น้าชาย เพราะระยะที่โยมนอนกระดูกอยู่ ญาติมาดูกันหมดเลย

ได้ยินเสียงน้าชายสั่งงาน ให้คนนี่เตรียมไฟฟ้า คนโน้นจัดสถานที่และได้ยินว่า *"ไม่เป็นไรหรอก ยังหัวค้ำอยู่ เพิ่งตาย ตอนเย็น ยังสวดสั้น ไปนิมนต์พระมาสวดให้สักคืนหนึ่ง เข้าค้อยถวายสังฆทาน"* ได้ยินเสียงยายกับน้าสาวร้องไห้ ความรู้สึกของเราเหมือนมีคนมานั่งใกล้ ๆ อยากรจะบอกกับเขาเหลือเกินว่า เรายังไม่ตายหรอก รู้สึกตัวแล้ว แต่พูดไม่ได้ ขากรรไกรแข็ง พอดีแม่ก็จับมือโยมเหมือนในนิมิตเลยว่าจะจับข้างซ้าย **นิ้วแม่สัมผัสนิ้วโยมทั้งสี่นิ้ว มันดีขึ้นมาเหมือนในนิมิต** ของ โยมที่ท่าเมื่อวันก่อน ได้ยินเสียงแม่พูดว่า *"อ้าวพื้นแล้วนะ พื้นแล้ว มือสั่นอีกแล้ว"* พอดีคุณตาโยมเข้ามาใกล้ ๆ ก็บอกว่า

“คงหิวแล้ว เอาน้ำมาหยอดหน่อย” โยมอยากบอกเขาวัวหิว แต่พูดไม่ได้ และก็กินไม่ได้ ขนาดเขาหยอดน้ำยังไม่ลง มันแสบมาก แสบเข้าไปในปอดจนถึงหลอดอาหาร น้ำถึงคอก็แสบเหลือเกิน ไม่ต้องถามจะทานอะไร เพราะทานไม่ได้ นึกในใจอย่างนั้น จะบอกกับเขาก็บอกไม่ได้ พูดไม่ได้ เขาเอาน้ำมาหยอดก็แสบมาก

ริมฝีปากและนิ้วมือก็สิ้นกระดูกตลอดเวลา เหมือนปลาเหมือนหนอนที่โยมเคยจับมาแมลงมาก่อน สมัยเมื่อโยมทำการเกษตร หนอนที่ถูกลูกแมลงแล้วมันจะสิ้นกระดูกอย่างนั้น สดก็ระลึกได้ว่า เราเคยฆ่าหนอนมามาก ถึงได้สิ้นขนาดนี้ กระดุกแบบหุ้มไม่ได้ และก็ปวดข้างในมาก พอฟื้นขึ้นมา ความปวดที่เคยปวดในทรวงอกจะเบาขึ้น โยมช้ำกระดูกตั้งแต่เที่ยง สลบไปประมาณหกโมงเย็น ฟื้นขึ้นมาไม่ถึงสองทุ่ม แต่ที่โยมไปได้รับทุกข์เวทนา ๔ อย่าง รู้สึกนานเหลือเกิน ได้รับเวทนา ๔ อย่างคือ ความเหนียว ความหิว ความหนาว และความว่าเหว ได้รับทุกข์ทรมานนานมากเหมือน ๔ ปี

พอฟื้นขึ้นมาสติระลึกได้ว่า ไม่หายหรือก มีความพลียและอ่อนแรงแรงมาก พูดก็ไม่ได้ ขอน้ำหยอดที่ลำคอก็ไม่ได้ แสบไปหมด ทานน้ำไม่ได้มานานหลายวัน ทานอาหารไม่ได้มานาน ๑๑ วัน นอนกระดูกอยู่อย่างนั้นแหละ มีคนไปเยี่ยมเยียน ที่วัดอัมพวันก็ไปเยี่ยมกันมาก นำสังฆทานมาให้ โยมถวายพระวัดใกล้ ๆ บ้าน นอนกระดูกตัวสั้นเหมือนหนอนที่ถูกลูกแมลงอยู่นานเป็นเดือนกว่าจะหาย พอหายกระดูก หลวงพ่อก็ให้แม่ชิตที่เป็นเพื่อนกัน ไปเยี่ยมแทบจะทุกวัน สั่งไปด้วยว่า งวดนี้เอายาแบบนี้ให้กินนะ วันนี้เอาน้ำมันให้

พอวันที่ ๑๑ หลวงพ่อก็สั่งว่า **วันนี้ต้องให้ทานอะไรเข้าไปให้ได้** โยมก็ไม่ทราบหรือ เพราะเขาไม่ได้พูดให้โยมฟังหรือว่า หลวงพ่อพูดถึงโยมว่าอย่างไร เพียงแต่บอกว่า **วันนี้ต้องทานอาหารนะ ดื่มน้ำข้าวก็ยังดี** เขาก็เลยตักน้ำข้าวเอาเกลือใส่ พอเขาหยอด โยมก็หะลึ่งสุดตัวติดช้อนไปเลย ก็ได้ทานอาหารตั้งแต่วันนั้น เขาบอกกับโยมว่า **หลวงพ่อดีมานะ ให้หนอนอาหารให้พี่ทานให้ได้ ไม่ได้ทานข้าว ดื่มน้ำข้าวก็ยังดี ใส่เกลือด้วยจะได้รักษาแผลในลำคอ และในหลอดอาหารด้วย** เขาก็เลยใส่เกลือชะเกลือ พอกลิ้นมันรู้สึกสบายที่สุด

เดือนหนึ่งผ่านไป โยมลุกขึ้นยืนจะเดิน อยากกลับวัด พอลุกขึ้นยืนตัวโยมก็เอียงไปทางขวา เพราะปอดทางขวาเจ็บมากที่สุด จึงยืนงอไปข้างหนึ่ง จะก้าวขาซ้ายไป ต้องเอามือยกเท้าขวาตามไป เพราะก้าวไม่ออก โดยก็ทำอยู่อย่างนั้นแหละ เดินเบา ๆ เกะข้างฝา พอดีแม่ชิตเข้าไปเยี่ยม วันนั้นโยมก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าหลวงพ่อดีมานะจะไป เขาไม่พูด เขาพูดเมื่อทำไปแล้ว เขาบอกว่า **“วันนี้จะทำให้พี่เดินตรง ๆ ถ้าเดินตรงได้ก็กลับวัดวันนี้เลยนะ เพราะจากวัดมาเกือบ ๒ เดือนแล้ว”** แล้วเขาก็ให้ทำตามเขา

เขาจับขาโยมขึ้นมา เพราะว่าโยมต้องนอนแบบงอขาขวาขึ้น เพราะถ้าไม่งอตั้งขึ้นแล้วมันจะเจ็บมาก รู้สึกเจ็บตรงปอดข้างขวามากที่สุด แล้วเขาก็กวาด นวด บอกให้กำหนดว่า **ถูกหนอ ถูกหนอ** ให้คอยกำหนดไว้ พอโยมแผลอกก็เกิดอาการกระดูกอย่างแรงตรงปอดของโยม เสียงดัง “กึก” อะไรดังก็ไม่ทราบ

จะเป็นเอ็นหรือกระดูกก็ไม่ทราบ พอตั้งอย่างนั้น เขาก็บอกให้นอนเรียบ ๆ เอาขาลงได้แล้วและลองลุกขึ้น โยมก็ลุกขึ้นยืน **ปรากฏว่ายืนตรงได้** เขาก็บอกให้กลับวัดพร้อมกันเลย วันนั้นมีพระสองรูปไปเยี่ยมโยมด้วย เมื่อมาถึงวัด พักผ่อนเสร็จแล้ว ได้เข้าไปกราบหลวงพ่อดอนเย็น หลวงพ่อดีมานะ **“เออ! มาแล้วหรือ หลวงพ่อดีมานะ เองยังไม่ตายหรือเลย ไม่ได้ไปเยี่ยม”** แล้วหลวงพ่อดีมานะถามต่อว่า **“เอ็งรู้ไหมว่าเอ็งไปไหนมา ถ้าไม่ได้กลับนะต้องอยู่เป็นพัน ๆ ปี กว่าจะได้พบคนที่โปรดได้”** ถ้าโยมกลับไม่ได้ สติไม่ดี หรือหลวงพ่อดีมานะไปช่วยให้ระลึกได้ **จะต้องเป็นสภาพเหมือนวิญญาน หรือจิตสังขารเป็นขั้น ๔ คือไม่มีรูป มีแต่เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาน**

ขั้น ๔ รับรู้สุข ทุกข์ ประชวร ได้ว่า อยากสัมผัส อยากมี อยากเป็น อยากพ้นทุกข์ รู้ว่าความรู้สึกนี้เป็นทุกข์ อยากให้พ้นทุกข์ไป เป็นจิตวิญญานเฉย ๆ ล่องลอยไป เรียก **สัมภเวสี** ก็ได้เหมือนกัน จิตวิญญานที่ล่องลอยนี้ ถ้าได้พบคนที่เทศน์โปรดให้รู้ว่าตัวเองเป็นใคร และให้ระลึกถึงกุศลที่ทำมาได้ก็จะไปถึงที่ดี คือจิตที่ดีเลย โยมคิดว่าเชือกสุดท้ายของโยมติดตัวโลกะ คือยังไม่อยากตาย อยากมีชีวิตอยู่ อยากอยู่ทำความดี แต่แน่นอน จิตดับไปจึงพบกับสภาวะอย่างนั้น นี่คือการที่สองที่จิตโยมดับไป

เว้นจากนั้นมาอีก ๖ เดือน ตรงกับวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘ โยมมาพิจารณาได้ว่า สมควรจะได้รับทุกข์อย่างนั้นจริง ๆ โยมเสียสละร่างกายมาตั้งแต่เด็ก แต่วัดถุทานปัจจุสัย ไม่ค่อยจะได้บริจาคทำไร มันมีความตระหนี่อยู่ในใจตลอดเวลา เลยทำให้โยมต้องประสบอย่างนั้น เป็นการเตือนสติให้โยมรู้ว่า

การเสียสละของโยมไม่ครบองค์ ถ้าไม่ได้กลับจริง ๆ คงจะต้องทรมานมากเลย โยมเคยอ่านพบในอภิธรรมครั้งหนึ่งว่า สภาพเช่นนั้นเป็นจิตวิญญานที่รับรู้ความทุกข์ทรมาน นานกว่าจะได้พบพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ บรรลุธรรมแบบพระอรหันต์สามารถโปรดได้ในปัจจุบัน ก็คงจะนานอย่างที่หลวงพ่อดีมานะเป็นพัน ๆ ปี แล้วจะได้จิตที่ดี ที่จิตโยมดับไปครั้งที่สองนี้ สดดีขึ้นมา ตกตั้งแต่นั้นมาก็ตั้งใจทำกุศลด้วยวัดถุทานมากขึ้น เสียสละทั้งร่างกายแรงใจและกำลังทรัพย์ เพราะนึกถึงความทรมานที่ได้ประสบมามีมากจริง ๆ

ตั้งแต่นั้นมาโยมก็ไม่กลัวความเหนื่อย ความหิว ความทุกข์ในโลกนี้อีกเลย จะรู้สึกเฉย ๆ ปัจจุบันนี้ทำงานมากที่สุดก็ทนได้ เพราะคิดว่าเราเหนื่อยในปัจจุบันนี้ ไม่ได้ ๑ ใน ๑๐๐ หรือ ๑ ใน ๑,๐๐๐ ของโยมที่จะต้องไปได้รับข้างหน้า ถ้าทำไม่ดี ถ้าไม่ทำก็เพิ่มขึ้นมา โยมเปลี่ยนติดไปไม่ได้ จะต้องไปตรงนั้นอีก ก็กลัวมาก กลัวยิ่งกว่าความเหนื่อยยากลำบาก ความหิวโหย ความหนาว ความร้อนในโลกปัจจุบัน จึงทำให้ทนได้ทุกอย่าง เสียสละได้ทุกอย่าง ขณะเจ็บปวดอย่างไรก็ทนทำความดีต่อไป โยมตั้งใจไว้ว่า

ถ้าได้กลับมาอีกจะทำความดีตลอดไปจนกว่าจะหมดบุญกุศลในชาตินี้จริง ๆ โยมตั้งใจไว้เช่นนั้นจริง ๆ ถึงได้มีโอกาสกลับมาอีกครั้งหนึ่ง หรืออาจจะเป็นบุญกุศลที่ได้ทำกรรมฐาน จึงทำให้ได้รู้ธรรมะจริง ๆ จากความทุกข์ที่ได้รับ ตอนนั้นโยมไม่ได้เป็นโรคหอบหืดเหมือนปัจจุบันนี้ พอกลับไปอยู่วัดได้ ๒ อาทิตย์กว่าก็เป็น หลวงพ่อได้สั่งไว้ว่า “อย่าไปทำอะไรที่หนัก ๆ นะ อย่าไปยกของหนักเดี๋ยวจะเป็นมากขึ้น ยังไม่หายดีหรอก” วันที่โยมได้รับทราบมาจากโรคหอบหืดครั้งแรกก็คือ วิทยาลัยพลศึกษา อ่างทองเข้ามาขอข่าวสารที่วัด ๔ กระสอบ หลวงพ่อก็อนุญาต เขาชับรถมาคนเดียว แม่ซึกก็ไปช่วยยก โยมอยู่ที่นั่นด้วยก็ช่วยยก ตอนนั้นมืดแล้วไม่มีใครเลย พอหมดกระสอบที่สี่ **มันวูบแบบแน่นขึ้นมาเลย หายใจไม่ออก มันวูบจะล้มจะขาดใจตาย แล้วก็แน่นขึ้นมาที่คอที่หลอดลม** ในที่สุดก็ต้องติดรถคันนั้น ไปโรงพยาบาล ทราบที่โรงพยาบาลว่าโยมเป็นโรคหอบ เวลาหอบไปไหนไม่ได้เลย ตอนนั้นปลายเดือนธันวาคมอากาศหนาว เลยไม่ได้ไปไหน นั่งหอบอยู่อย่างนั้นแหละ โยมหายหน้าไปจนหลวงพ่อก็ไม่เห็นหน้า โยมประมาณ ๒ เดือน จนถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์อากาศก็ยังไม่หายหนาว มีอยู่วันหนึ่งหลวงพ่อก็นั่งแม่ซึกก็เลยว่า “สมคิดหายไปแล้ว” แม่ซึกก็เลยตอบว่า “พี่เขาหอบไปยอมออกจากห้องเลย หอบอยู่นั้นแหละ สองเดือนกว่าแล้ว ลูกเดินก็กลัวจะหอบ” หลวงพ่อก็เลยพูดว่า “ให้มันหอบเป็นอัมพาตไปเลย ทำให้เขารู้สึกที่ชีวิตไม่ถึงหอบ”

ตายครั้งที่ ๓

มีอยู่คืนหนึ่ง ขณะที่นั่งกรรมฐานพร้อม ๆ กัน ปกติโยมจะต้องวางขาขยายหลอดลมที่ใช้ในปัจจุบันนี้ไว้ข้าง ๆ ตัวพร้อมทั้งแก้วน้ำด้วย เวลาหอบจะได้ทานยา และโยมยอมลงจนกว่าจะถึงเวลาที่กำหนดไว้ แม่ซึกก็เลยเขาคงรู้ว่าโยมคงไม่เสียสัจจะลูกเป็นแน่ เขาได้หยิบยาและแก้วน้ำของโยมออกไป พอนั่งกรรมฐานไปประมาณ ๖ ทุ่ม โยมก็เริ่มหอบ โดยที่กำหนด ยกหนอ ยกหนอ ยกมาจับหนอ จับหนอ ที่ยานั้นแหละ

ก็แปลกใจที่ไม่มีเมีย เลื่อนไปที่แก้วน้ำที่วางไว้ตรงเขาด้านขวาก็ไม่มี โยมก็นึกในใจถึงคำพูดของหลวงพ่อก็เลยพูดกับแม่ซึกก็เลยว่า “ทำให้รู้ชะตาชีวิตเป็นอะไร ทำไม่ถึงถึงหอบ” ทำให้โยมเพิ่มสติมั่นคงขึ้น กำหนดว่าแน่นหนอ แน่นหนอ หอบแล้วก็แน่นตลอด ตั้งแต่ ๖ ทุ่มถึงประมาณตี ๒ **วูบสลบไปเลย** แต่ก็กำหนดรู้หนอ รู้หนอ ได้

โยมรู้สึกตัวกำหนด **รู้หนอ เห็นหนอ เห็นหนอ เห็นเป็นรูปผู้หญิงคนหนึ่ง นอนคลอตัวอยู่ มีเด็กนอนคว่ำ กระเลือกกระสนหายใจไม่ออก ผู้หญิงที่นอนอยู่ก็ไม่ช่วย**

โยมรู้สึกใจของเขาหมด จิตใจเขาคิดอย่างไร โยมก็รู้ ความรู้สึกของผู้หญิงเหมือนความรู้สึกของโยมเอง มีความรู้สึกอยากให้เด็กตายเร็ว ๆ เหลือเกิน

จิตของเด็กที่ได้ทุกข์เวทนาคือ ความแน่น หายใจไม่ออก ก็รู้ว่าทรมานมาก และโกรธมากด้วย อาสาทพยาบาทด้วยว่า “ใจร้ายเหลือเกิน เป็นแม่อะไรใจร้ายเหลือเกิน” จิตเด็กนั้นคิดอย่างนั้น “ทำไม่ไม่รักลูก ลูกก็รักแม่ ทำไม่แม่ไม่รักลูก” ทั้งสามอย่างจะรู้พร้อม ๆ กัน

โยมนั่งดูเห็นภาพก็กำหนดรู้หนอ เห็นหนอ รู้เข้าไปถึงจิตของผู้หญิงที่คลอตัว และรู้ถึงจิตของเด็กที่ได้รับทุกข์ทรมาน อากาที่เขาทรมาน โยมก็รู้สึกนั้นแหละ รู้สึกว่าเป็นอาการเดียวกันกับที่โยมเป็นหืดหอบอยู่ ก็กำหนด **รู้หนอ เห็นหนอ เห็นหนอ** สักพักหนึ่งภาพก็ดับไป

รู้จิตของผู้หญิงที่นอนอยู่ ยินดีอยากให้เด็กนั้นตาย โดยที่ไม่ช่วยเหลือเลย ทั้งที่เป็นลูกเพิ่งคลอดออกมาใหม่แท้ ๆ และก็รู้จิตของเด็กคนนั้นว่า เขามีความพยาบาท อาสาทโยมมากเลย รู้ด้วยว่าเขาทรมานด้วยความกระเลือกกระสน หายใจไม่ได้ ก่อนที่เขาจะตาย อจจาจะ ปัสสาวะ จะพุ่งออกมา ก็นอนพับไปแล้วภาพนั้นก็ดับไป เห็นเป็นภาพแม่ใหญ่ยืนอยู่ข้างหน้าโยม โยมก็กำหนดเห็นหนอ เห็นหนอ ปกติแม่ใหญ่จะใส่เสื้อมีกระดุมอยู่ข้างหน้า โยมเห็นแม่ใหญ่ใส่เสื้อเอากะดุมไว้ข้างหลังเป็นปริศนาธรรม

จิตโยมก็ถามแม่ใหญ่ว่า “ทำไม่ทำอย่างนั้น” แม่ใหญ่ก็บอกว่า “มันก็กลับไปกลับมาซะนี่ นึกกรรมกลับไปกลับมาอย่างนั้น” แล้วภาพนั้นก็ดับหายไป โยมกำหนดเห็นหนอ เห็นหนอ รู้หนอ รู้หนอ แล้วก็ออกจากกรรมฐาน คืนนั้นโยมไม่ได้หอบ คือมันหอบเสียจนหายหอบไปแล้ว กำหนดได้ พอดี ๓ ก็หยุดพัก เอนตัว กำหนด เอนหนอ เอนหนอ ลงไปก็ไม่หอบ จากนั้นก็เป็นโรคหอบเรื่อยมา ต้องพึ่งยาพึ่งหมอดตลอด สติก็บอกแล้วว่าไม่หาย แต่โยมก็คงไม่ตายด้วยโรคหอบ

เพราะมันรู้แล้วว่ากรรมอะไร แสดงกรรมให้รู้ว่าในอดีตชาติ โยมใจตำอำมหิตมาก ต้องเป็นอดีตชาติแน่ เพราะชาตินี้ โยมไม่ได้ทำ กรรมอันนี้เองที่ทำให้โยมเป็นโรคหอบต่อจากเป็นมะเร็ง ก็ยอมรับว่าเป็นกรรมของเรา เราทำเขาก่อน เขาถึงตาย เรา ยังไม่ตายก็เป็นบุญแล้ว เขาคงยกโทษให้กรรมให้เราบ้าง แต่ก็คงจะมีชีวิตอยู่อย่างไม่มีความสุข

จะประมาทไม่ได้เลย สนุกหัวเราะรำเริงไม่ได้ โกรธใครไม่ได้ หรือมีวิตกกังวลไม่ได้ พุดเสียงดังก็ไม่ได้ จะหอบทันที ต้องมีชีวิตอยู่ในความไม่ประมาท ประมาทเมื่อไรจะเกิดทุกข์ ความตายจะเตือนทันที มันจะหอบแรง นี่คือเหตุที่จิตโยมจะดับไป ครั้งที่สาม ต่อมาอีก ๔-๕ เดือน ตรงกับเดือนพฤษภาคม ปี ๒๕๒๙ โยมกลับไปอยู่บ้าน เพราะว่าเป็นช่วงที่โรงเรียนปิด คนมาวัด น้อยแล้วโยมชอบไปพักผ่อนที่บ้าน เพราะระยะที่ทำงาน จะหอบไปด้วย

มีอยู่วันหนึ่งขณะอยู่บ้าน อากาศร้อน โยมหอบตั้งแต่เช้าจนถึงสี่โมง ไปอยู่ที่บ้านคุณตาคุณยาย มีน้ำชาคนเล็กอยู่ด้วย ช่าง ๆ บ้านมีบ่อเก่า มีแอ่งน้ำเล็ก ๆ โบกปูน มีสวนเล็ก ๆ อยู่หลังเรือน วันนั้นหอบมากเหมือนจะตายแล้ว หอบแล้วก็รีบไปหลาย ครั้ง ก็กำหนดรู้หนอ ฐหนอ คิดว่าถ้าอยู่บนบ้าน ตากับยายคงจะกระวนกระวายใจมาก และอาจทำให้โยมไม่ได้สติ โยมก็ค่อย ๆ คลานลงบันไดมาไม่ให้ตากับยายเห็น ขณะนั้นตามมีเขมกรักษาโรคนำมามนต์เพราะสนัขบ้ากัด โยมค่อย ๆ คลานไปที่แอ่งน้ำอยู่ ที่ขอบบ่อ กำหนดอย่างไรก็ไม่หาย หอบแรงขึ้นทุกที เหมือนจะตาย

วুবครั้งสุดท้ายก็จำได้ คล้ายกับการสลบที่วัดครั้งที่หนึ่ง โยมกำหนดรู้หนอ วุบที่สองก็กำหนดรู้หนอ พอวุบที่สามมันยังไม่ เกิด โยมก็นึกในใจว่า แหม! นึกสงสารคนที่เป็นลมตาย วันนี้เราต้องเป็นลมตาย ขนาดเราทำกรรมฐานได้ เรากำหนดสติไว้เรียบร้อยแล้ว ยังแทบตั้งสติไม่ได้ นึกสงสารคนที่จะตายทีหลังโยม คิดว่าวันนี้โยมต้องตายแน่ สติมันบอกว่าจะอย่างนั้น ก็เลยคิดว่าลองดูซิ คน เป็นลมตายจะเห็นอะไร จึงกำหนดลมตาหนอ ก็เห็นเป็นสีเหลือง ๆ แล้วมันก็วูบ วุบจมลงไปใต้น้ำเลย มารู้ทีหลังว่าหน้าจมลงน้ำ ครั้งเดียว จมกับปากจมอยู่ในน้ำ ไม่ซึมมีคิระระ แล้วจิตก็ดับไป โยมสลบไปไหลอีกทีหนึ่ง จำได้ว่ายืนอยู่ ช่างหน้าเป็นเหมือน ทะเล หรือลานที่มีน้ำกว้าง ๆ ตะวันกำลังตกใหม่ ๆ ตกลงไปใต้น้ำเป็นสีเหลืองอมแดงทอง ๆ มีลมพัดจากน้ำมากถูกโยม เย็นชื่นใจ เหลือเกิน

ในใจก็นึกว่า “เราไม่ได้ทำบุญด้วยวิหาร ศาลาต่าง ๆ ก็ไม่เคยทำ ทำแต่กำลังกาย และอนโมทนาบุญทั้งนั้นเลย ได้แค่นี้ก็พอใจแล้ว ถึงแม้ไม่ได้วิมาน แค่นี้ก็เป็นสุขแล้ว ไม่มีทุกข์อะไร มีความเย็นชื่นใจ มีความสุขและอิมเอิบใจมาก” ยืนอยู่นานเหมือนกัน เหมือน อยากรู้อะไรตรงนี่คืออะไร เรียกว่าอะไร

พอนึกในใจอย่างนั้น มีเสียงบอกว่า

“ตรงนี่รู้ไหม เขาเรียกว่า ทำพระลาน คนมีเมตตาจิตจะได้มาอยู่ตรงนี่”

โยมได้ยืนแค่นั้น จิตตอนนั้นก็บอกพอใจแล้วละ อยากรู้อยู่ตรงนี่ ได้อยู่ตรงนี้ก็พอใจแล้ว ก็มีเสียงขึ้นมาอีกว่า “อยู่ไม่ได้หรอก กลับไปทำใช้หนี้เขาก่อน เกิดมาทั้งที่ยังไม่เคยใช้หนี้ใครเลย บัจฉัย ๔ ทั้งหมดที่บริโภคใช้สอย มา ไม่เคยใช้หนี้เขาเลย กลับไปชะ กลับไปทำความดีใช้หนี้เขาก่อน”

พอหมดเสียงดับไป เหมือนกับมีลมพัด เป็นลมอะไรก็ไม่รู้แทงสันหลังเย็นวูบแถมสันหลังมาข้างหลัง นึกว่าลมอะไรมาข้างหลัง ที่จริงโยมยืนอยู่ลมพัดมาข้างหน้า ลมพัดอ่อนชื่นใจมาก

ปรากฏเป็นน้ำที่บรรดาญาติเขาล้างตัวให้โยม ที่เขาล้างให้เพราะขณะที่วูบลงไป หน้าปักลงไปในน้ำ กันกระดกสูงขึ้น อัจจาระ ปัสสาวะราดออกมาหมดเลย เหมือนกับคนเป็นลมตาย

เขาเล่าตอนหลังว่า เห็นหายไปนานจึงออกตาม น้ำสะเ้ไ้เป็นคนเห็นก่อน คิดว่าคราวนี้คงตายแน่ ไม่ได้ไปบอกับพ่อแม่ของโยม หรือก นำชายเป็นคนรดน้ำ น้ำสะเ้ไ้เป็นคนล้างให้ พอโยมรู้สึกตัวก็สั่นขึ้นมา หูได้ยินเสียงว่า

“อ้าวฟื้นอีกแล้วหรือ ตัวสั่นอีกแล้ว” น้ำสาวกับน้ำสะเ้ไ้ก็ช่วยกันหามโยมมาไว้ใต้ถุนบ้านตากับยาย โดยก้กำหนดว่า **สั้นหนอ สั้นหนอ เพลียหนอ เพลียหนอ**

ตอนเนี้่รุ้จริง แต่พูดไม่ได้ ตัวสั่น ลมจะขึ้นตลอดตั้งแต่ปลายเท้า วูบมาที่กระเบนเหน็บ เหมือนอัจจาระปัสสาวะ จะออก ตลอดเวลา โยมก็ออกจากบ้านตอนสี่โมงเช้า ตอนเขาไปพบเป็นเวลามาก โยมก็กำหนดรู้หนอไปถึงประมาณหกโมงเย็น ถึงพูด ได้ว่า “ขออย่าแก้หอบกินหน้อย” เขาก็หิ้วยาฆาตหลอจดมมาให้ ทานไปสักพักหลอจดมก็ขยายขึ้น แต่เพลียมากขึ้นวันข้ามคืน แต่ก้ลำดับเหตุการณ์ได้ว่า ที่วูบลงไปนั้นอาการเหมือนกับที่นิมิตบอก ทรมาณอยู่จนถึงหกโมงเย็น จึงได้หายจนเกือบปกติ มีแต่ อาการเพลียเฉย ๆ นี่คือ **จิตดับครั้งที่สาม**

สรุปว่า **จิตโยมดับไป ๓ ครั้ง** ยังไม่เคยไปได้ดีเลย จากนั้นมาก็ไม่เคยเป็นอีก ทำงานอย่างนี้มาตลอด **โยมตั้งใจจะทำความดี ตลอดไป**

----- จบ -----

วัดอัมพวัน จ.สิงห์บุรี
หลวงพ่ोजรัญ ชูธรรมโม

จัดตั้งแล้วไปไหน
www.jarun.org